

Za rozkvět komunitních sociálních služeb

6. května 2025

Výzva Jednoty pro deinstitucionalizaci (JDI), Aliance pro individualizovanou podporu (AIP) a Asociace komunitních služeb v oblasti péče o duševní zdraví (AKS).

Pryč jsou doby, kdy rodiče museli své dítě s postižením umístit do ústavu, nebo o něj celý život pečovat bez jakékoliv podpory. Pryč jsou i doby, kdy lidé s těžkým postižením byli automaticky vyloučeni ze společnosti. Dnes máme lepší cestu: **komunitní sociální služby: terénní, ambulantní** a komunitní pobytové.

Komunitní služby umožňují lidem žít doma, ve svém městě či vesnici, s podporou odpovídající jejich potřebám. Neoddělují, ale začleňují. Přinášejí důstojný a naplněný život lidem se znevýhodněním i jejich rodinám.

Proč je nutné posílit rozvoj všech forem komunitních služeb a omezit ty ústavní:

- Komunitní služby naplňují práva lidí s postižením, zejména právo žít samostatně a být součástí společnosti podle článku 19 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.
- Jsou účinné a vedou k sociálnímu začlenění, které je cílem moderních sociálních služeb.
- Jsou společensky výhodné a dlouhodobě udržitelné – umožňují kombinaci profesionální a neformální podpory podle individuálních potřeb.

V České republice stále proudí většina finančních prostředků do pobytových služeb: jak ze státního rozpočtu (převážně na ústavní zařízení), tak z evropských fondů (na výstavbu nových pobytových služeb komunitního typu).

My, tři střešní organizace, usilující o důstojný život lidí s postižením i pečujících osob a naplňování jejich práv, JDI (36 členských organizací), AIP (54 členských organizací) a AKS (52 členských organizací),

vyzýváme Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), aby:

- jednoznačně, veřejně, vyjádřilo podporu komunitních sociálních služeb a deinstitucionalizace, jako nezbytné systémové změny zajišťující důstojný život lidem s postižením a jejich pečujícím („dobré místo pro každého“),
- provádělo osvětu odborné i laické veřejnosti v sociálním začleňování („aby tady nechyběli“),
- zodpovědělo klíčové otázky:
 - Jak MPSV zajistí místní a časovou dostupnost komunitních služeb pro lidi s postižením a pečující osoby?
 - Jaký bude termín ukončení možnosti zřizovat nové služby ústavního typu, aby byl dostatek prostředků na služby komunitní?
 - Budou vypsané dotační výzvy na rozvoj terénních a ambulantních služeb, aby se stále neinvestovalo jen do budov a staveb?
 - Kdy MPSV transformuje svých 5 pobytových služeb ústavního typu na sociální služby komunitní, aby deklaratorní vyjádření národních strategií realizovalo?

A vyzýváme kraje, aby:

- zajistily na svém území rozvoj dostupné sítě komunitních služeb pro lidi se zdravotním postižením i pečující osoby, postavenou na terénních a ambulantních službách
- ve strategických dokumentech plánovaly a cílily i finanční prostředky primárně na podporu komunitních služeb a zpřístupňování běžných veřejných služeb pro lidi se znevýhodněním.

Naše výzva přichází v souvislosti s prvním jednáním Mezirezortní a mezioborové komise pro hodnocení implementace deinstitucionalizace svolaným MPSV dne 6. května 2025.

Proč je změna nezbytná:

- Podle nové statistiky ČSÚ „[Lidé se zdravotním postižením v Česku 2024](#)“ vzrostl mezi lety 2018–2025 podíl lidí starších 15 let se zdravotním postižením z 13 % na 15 % populace.
- 95 % rodičů dětí s postižením, kteří uvažují o jejich osamostatnění, si přeje, aby jejich děti mohly žít s podporou komunitních služeb. (Zdroj: [Až vyletí z hnízda, 2023](#)).
- V České republice žije 15 000 lidí s mentálním postižením v pobytových sociálních službách, přičemž dvě třetiny z nich v zařízeních, která nespĺňují podmínky pro kvalitní život a začlenění do společnosti. (Zdroj: [Žít jako ostatní, 2021](#)).
- V České republice žije přes 100 tis. osob s potřebou náročné péče v přirozeném prostředí. O téměř 90 tis. z nich pečují výhradně blízké pečující osoby, jen 10 tis. osob kombinuje podporu pečujících osob a sociálních služeb. (Zdroj: [Datová analýza o počtu pečujících a lidech s postižením, 2024](#)).
- Podle Evropské komise je třeba přejít od medicínského modelu péče k přístupu postavenému na lidských právech, kde lidé s postižením volí místo a způsob bydlení a mají přístup k podpůrným komunitním službám (Zdroj: [Guidance on independent living for persons with disabilities, 2024](#)).

Při této příležitosti společně vydáváme a distribuujeme nový infopaper „Komunitní služby na jednu stránku“, otevíráme webovou stránku [komunitní služby](#) a v květnu organizujeme kampaň podpory komunitních služeb Ať komunitní služby kvetou!

Je čas na změnu. Je čas na život v komunitě.

Jednota pro deinstitucionalizaci, JDI, z. s.

Terezie Hradilková, předsedkyně
terezie.hradilkova@jdicz.eu

Aliance pro individualizovanou podporu

Kristýna Mlejnková, výkonná ředitelka
kristyna.mlejnkova@aipp.cz

Asociace komunitních služeb v oblasti péče o duševní zdraví

Blanka Veškrnová, předsedkyně
blanka.veskrnova@prahjm.cz